

TÜRKİYE’DE MALİYE BÖLÜMÜ EĞİTİMİNİN DURUMU VE DEĞİŞİM İHTİYACI

Meral FIRAT¹

ÖZ

Türkiye’de üniversite sayısının çok hızlı bir şekilde artması, üniversite sınavına girecek öğrencilerin tercih yapmalarını zorlaştırırken, üniversiteler arasındaki rekabet ile Dünya ekonomisindeki ve maliye düşüncesindeki değişim maliye eğitiminin yeniden tartışılmasını gündeme getirmiştir. Bu çalışmanın amacı; Türkiye’de maliye eğitiminin mevcut durumunu analiz etmek ve ekonomi disiplini değişirken maliye eğitiminde neler yapılması gerektiği ile ilgili olarak öneriler geliştirmektir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, maliye eğitiminin tarihçesi ve řu anda Türkiye’deki üniversitelerdeki maliye bölümleri ile ilgili bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise, Dünya’da özellikle 2008 küresel ekonomik krizinden sonra ekonomi eğitiminde nasıl bir değişim yaşandığı ve Türkiye’de verilen maliye eğitimi nasıl bir durumda analiz edilmeye çalışılmıştır. Son bölümde ise, Türkiye’de maliye eğitiminin nasıl olması gerektiği ile ilgili mevcut eğitim göz önünde bulundurularak bir takım öneriler verilmiştir. Çalışma sonucunda Türkiye’de maliye eğitiminin eskisi kadar popülaritesi olmasa da etkinliğini sürdürdüğünü, ancak başta müfredatlar olmak üzere, bölüm web sitelerinin organizasyonu, ders kitaplarının seçimi vb. gibi bir takım düzenlemelerin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Maliye eğitimi, Üniversite, Türkiye, Maliye Bölümü, Müfredat

Jel Kodları: A23

---

¹ Yrd. Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, meral_firat@yahoo.com
Makalenin Gönderim Tarihi: 16.08.2017; Makalenin Kabul Tarihi: 28.10.2017

THE SITUATION OF FINANCE EDUCATION IN TURKEY AND THE NEED FOR CHANGE

The rapid increase in the number of universities in Turkey has made it difficult for the students who will take the university entrance examination to make a choice, the competition between the universities and the changes in the world economy and in the thought of finance has brought about the re-discussion of finance education. The purpose of this study is; to analyze the current situation of fiscal education in Turkey and to develop suggestions on what should be done in fiscal education while the economic discipline is changing. The study consists of three parts. In the first part, it is the history of the finance education and it is given information about the finance departments in the universities in Turkey. In the second part, it is tried to analyze what kind of change in economy education after World Economic Crisis in 2008, and financial education in Turkey is analyzed. In the last part, a number of suggestions were made considering the current education about how financial education should be done in Turkey. As a result of the study, although the education of finance in Turkey is not as popular as the old one, it is still active, but mainly the curriculum, the organization of department web sites, textbooks and number of regulations should be made.

Key Words: Economy Education, University, Turkey, Department of Economy, Curriculums.

JEL Codes: A23

GİRİŞ

Türkiye’de son on beş (15) yılda başta vakıf üniversiteleri olmak üzere gerek vakıf gerekse devlet üniversitelerinin sayısının artması, üniversiteler arası bir rekabeti de beraberinde getirmiştir. Üniversite sınavından sonra bilinçli tercih yapacak bir öğrenci artık sadece istediği bölümün taban – tavan puanına göre değil, o bölümdeki öğretim üyesi sayısından, bölümün ders müfredatına, bölümün düzenlediği sosyal etkinliklere kadar pek çok konuyu araştırarak tercih yapacaktır.

ÖSYM verilerine göre 2017 yılında bir milyonun üzerinde öğrenci lisans yerleştirme sınavına başvurmuştur. Bu öğrenciler içerisinde bilinçli olarak maliye bölümünü seçecek bir öğrenci, bu bölümü seçme amacıyla bölümün bu amacı gerçekleştirmedeki potansiyelinin analizini yaparaktan bu bölümü seçecektir. Eğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmayı düşünüyorsa bölümün zorunlu dersleri ile seçmeli derslerinin profilini çıkartarak söz konusu profilin sınavları kazanabilmesi için yeterli olup olmadığının değerlendirmesini yapacaktır.

Üniversite sayısının artması özellikle vakıf üniversitelerinde değişik isimler adı altında örneğin; ekonomi ve finans, ekonomi, muhasebe ve finans, muhasebe ve denetim vb. bölümlerin açılmasını da beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla herhangi bir öğrencinin maliye bölümünü tercih etmesi için bu bölümlerle arasında ciddi bir farkın olması gerekir. Diğer taraftan maliye müfettişleri derneğinin web sayfasından yapmış olduğum incelemede maliye müfettişlerinin büyük bir bölümünün işletme mezunu olduğunu ve son yıllarda özellikle Boğaziçi üniversitesi ve ODTÜ’den öğrencilerin de maliye müfettişliği sınavını kazanmış olduklarını söyleyebiliriz. Boğaziçi Üniversite’si ve ODTÜ’den öğrencilerinde maliye müfettişliği sınavını kazanmalarındaki temel etken, kanaatimce özel sektörde iş olanağının kısıtlı olması nedeniyle kamu sektörünü tercih etmeleri ve böylece maliye müfettişliği, vergi müfettişliği, gelir uzmanlığı vb. sınavlara girecek öğrencilere rakip olmalarıdır.

Diğer taraftan hemen hemen tüm kamu kurum ve kuruluşlarının sınavlarında iktisat, maliye, muhasebe, hukuk sorularının çözülmesi gerekmektedir. Örneğin; vergi müfettişi olmak isteyen bir öğrenci iktisat ve maliye bölümlerinden hangisini seçmesi gerektiği ile ilgili olarak bir değerlendirme yapmak zorunda kalabilir. İktisat bölümünde iktisat ağırlıklı bir eğitim; maliye bölümünde ise maliye ağırlıklı bir eğitim olacaktır. Dolayısıyla, hangi bölümü seçerse seçsin iktisat ya da maliye açığını dışardan kapatmak zorunda kalacaktır ve öğrencinin maliye bölümünü seçmesi için maliye bölümünün öğrenciye başka bir yetkinliği kazandırması gerekecektir.

Bu çalışmada gerek Dünya ekonomisindeki gelişmeler gerekse üniversite ve bölümler arasındaki rekabetin artması ile birlikte maliye bölümlerinde verilen eğitimin mevcut durumu ve değişim ihtiyacı konusu incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde; maliye eğitiminin tarihçesi incelenmiş, ikinci bölümde maliye eğitimindeki değişim, üçüncü bölümde ise Türkiye’de maliye eğitiminin nasıl olması gerektiği tartışılmıştır.

1.MALİYE EĞİTİMİNİN TARİHÇESİ

“Maliye” sözcüğü Türkiye’de Osmanlı İmparatorluğu’nda Tanzimat’a gelinceye kadar, hazineye girecek devlet serveti olarak tanımlanan “mal” sözcüğünden türemiştir. Buna vergi, borçlanma

ve para basma dâhil olduğu için maliye para politikası ile de iç içedir. Musgrave'e göre maliye biliminin en eski iktisat dalı olmasının temel nedeni, devlet adamlarının bu konuda tavsiyelere gerek duymuş olmalarıdır ve maliye konusundaki yazın antik çağlara kadar geri gitmektedir. 16. yüzyılda skolastiklerin² ve 17.yüzyılda merkantilistlerin konuyla ilgilenmesinden sonra ilk kez kameralistler³ kamu kesimini sistematik olarak incelemişlerdir. Fizyokratların doktrininin merkezinde “tek vergi” konusu vardır. Marjinalistler, Ricardo, Mill Marshall, Pareto ve Pigou kamu maliyesi ilerlemesine büyük katkılarda bulunmuşlardır. Daha sonra Keynes'in kuramı ve ekonomik istikrarın bütçe politikasının amacı olarak tanımlanması maliye konusunda yeni ilerlemeler getirmiştir. Aynı zamanda mali iktisat genel iktisat analizine katkı yapmıştır (Arın,1995: 65). Keynes işsizliği ve yoksulluğu en önemli sorun olarak görmekte ve bu sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik önerilerde bulunmaktadır. Keynes'e göre işsizliğin ve yoksulluğun ve dolayısıyla satın alma gücünün düşük olduğu durumlarda devletin kamu harcamalarını artırması önem taşımaktadır (Aktan,2002: 1). Günümüzde ise maliye, finans kelimesi ile aynı anlamda kullanılmaktadır.

Türkiye'de yükseköğretimin geçirdiği dönüşümler; 1860-1933, 1933-1960 ve 1960 sonrası dönem olarak sınıflandırılabilir. Türkiye'de maliye disiplini de muhtemelen bu dönüşümlerle biçimlenmiştir. 1930'lu yıllara kadar Türkiye'de sosyal bilimler 1859'da kurulan Mekteb-i Mülkiye, 1864'te kurulan Hukuk Mektebi ve 1883'de kurulan Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi'nde icra edilmiştir. Bu kurumların öğretim elemanları camianın büyükleri ve disiplinin şekillendiricileri olmuşlardır. Bu ilk dönem hocaların formasyonlarının Fransızca olması nedeniyle, 1860-1933 arasında maliye disiplini katı bir liberal olan Paul Leroy-Beaulie'nin Traite de la Science des Finances adlı yapıtı dolayısıyla yoğun bir Fransız etkisine maruz kalmıştır. 1933'te Türkiye yükseköğretiminde yaşanan kuramsal dönüşüm ve bu tarihten sonra Türkiye'ye sığınan Fritz Neumark'ın açtığı çığır 1960'a kadar devam

² Skolastikler: “Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla içe kapalı ekonomi haline gelen ekonomik yaşam, Skolastiklerin bireyciliği vurgulayan görüşleri ve özellikle Kilise'nin düzenlediği Haçlı seferleriyle canlanmıştır.

- Skolastikler, mücadelelerde eşitlik, adil fiyat, adil ücret gibi kurumların adalet ve hakkaniyet çerçevesinde düzenlenmesi için kurallar koymuşlardır. Bunu belirlerken özellikle emek faktörü üzerinde durmuşlardır.

- Faizi reddetmişlerdir.

- Skolastiklere göre paranın değerindeki değişimleri hükümdar değil toplum belirlemelidir.

- Nüfusun artırılması gerektiğini savunmuşlardır..

- Özel mülkiyetin kısmen gerekli olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Dönemin önemli düşünürleri; St. Thomas Aquinas ve Nicola Oresme' dir. Her ikisi de köleliği doğal sayar, faize karşıdır, özel mülkiyetin ahlaki kurallara uygun olduğu sürece meşru olduğunu savunur. Yalnız para değerindeki değişimler konusunu Aquinas sadece ahlaki yönden («hükümdar yerine toplum paranın değerini belirlemelidir» görüşü) ele alırken, Oresme; parasal değişmelerin; mübadeleyi sınırlayacağını, parasal değişmeler - fiyatlar arasında ilişki olduğunu ileri sürerek konuyu iktisadi açıdan da ele almıştır.”

³Kameralizm, 15. yüzyılın sonundan itibaren ortaya çıkmış, esasen Otuz Yıl Savaşlarının (1618-1648) etkisiyle olgunlaşmış ve 19. yüzyılın başlarında sona ermiştir.(Backhaus ve Stephen, 2001: 78) Bu süre içinde, ağırlıklı olarak Prusya merkezli olmak üzere, “devlet idaresine ilişkin pratik bilgileri içeren yazını ve dönemin bürokratik yapısı içindeki idari faaliyetlerin bütünü” ifade etmektedir (Albayrak:2010: 4)

edecek yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Mekteb-i Mülkiyenin Ankara'ya taşınmasından sonra kimi hocalar Fransız ekolünü sürdürmüşler, kimi hocalarsa İngiliz ekolünü benimsemişlerdir. 1960 sonrasında yaşanan kuramsal dönüşüm ile Anglo-Amerikan yaklaşım maliye disiplini egemen yaklaşım haline almışsa da bir tarafta mali iktisat esaslı ve kuramsal bir perspektife sahip Fransız ekolu diğer tarafta makro iktisat teorisini esas alıp analitik yöntemleri tercih eden Anglo-Amerikan yaklaşım hüküm sürmüştür (Ördek,2011: 148).

Türkiye'de maliye bölümleri nasıl bir tarihsel gelişime sahip diye bakacak olursak:

-1913 yılında Mülkiye'nin eğitim süresi dört yıl olarak belirlenmiştir. Mali, siyasi ve idari şubeler adı altında üçe ayrılmıştır.

-İktisat Fakültesinde 1944-1945 yıllarında Umumi İktisat Maliye Teorisi kürsüsü ve maliye ve mali kanunlar kürsüsü kurulmuştur.

-1952 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi, Maliye Enstitüsü kurulmuştur

-1955 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi 3. ve 4. sınıfta seçilen dallardan biri Maliye İktisat Şubesi olmuştur.

-1966 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesinde dört bölüm oluşturulmuş, bunlardan bir tanesi iktisat ve maliyedir.

-1978 Ankara Maliye Fakültesi kurulmuş ve dört yıl sonra kapatılmıştır.

-1982 Yılında iktisat ve maliye iki ayrı bölüm olmuştur (Sezgin,2006: 304).

Türkiye'de maliye eğitimi ayrı bir diploma programı olarak yükseköğretim kurumlarındaki maliye bölümleri tarafından yerine getirilmektedir. 1983'de YÖK'ün kurulması ile başlayan yeni dönemle birlikte Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ve Uludağ Üniversitesi olmak üzere yedi üniversitede maliye bölümü olarak örgütlenmiş ve bu bölümlere öğrenci alınmaya başlanmıştır (Organ ve Öz, 2008: 409).

Türkiye'de maliye bölümü çok eski bir geleneğe sahiptir. Dünya'daki pek çok üniversitede maliye bölümü adı altında bir bölüm bulunmamaktadır. Web sayfalarından yapılan araştırmaya göre sadece Çin ve Tayvan'da benzer bir yapılanma vardır. Bu üniversitelerde ise bölümlerin adı maliye ya da kamu maliyesi bölümü olarak geçmektedir. Dünya'daki belli başlı üniversitelerde örneğin Yale, Oxford, Cambridge gibi üniversitelerin lisans programlarında ekonomi bölümlerinde maliye ve kamu ekonomisi gibi derslere yer verilmektedir. Yüksek lisans programı olarak kamu maliyesi bölümü yer almaktadır. ABD'de de özellikle devlet kurumlarında çalışacak öğrenciler Georgetown Üniversitesi'nde yine ekonomi bölümünde eğitim görmektedirler.

Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu 2017 istatistiki verilerine göre, Türkiye'de yüz on dört tanesi devlet atmış beş tanesi de vakıf olmak üzere toplam yüz yetmiş dokuz tane üniversite bulunmaktadır. Bu sayıya Vakıf Meslek Yüksekokulları, Askeri Yüksek Öğretim Kurumları, Polis Akademisi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yer alan üniversiteler, özel statülü devlet üniversiteleri ve 2017 Ağustos

ayından sonra kurulan vakıf ve devlet üniversiteleri dâhil değildir. Vakıf üniversitelerinin kırk iki tanesi İstanbul’da, on tanesi Ankara’da 2 tanesi ise İzmir’de bulunmaktadır (YÖK, 2017).

Tablo-1: Türkiye Üniversitelerinde Maliye Bölümü

	Toplam Üniversite Sayısı	Maliye Bölümü Yer Alan Üniversite Sayısı
Devlet Üniversitesi	114	78
Vakıf Üniversitesi	65	3

Kaynak: 2017 Yılı YÖK İstatistiki Verileri

Yukarıda yer alan Tablo-1’e göre, Türkiye’de toplam yüz yetmiş dokuz üniversitede 81 tane Maliye Bölümü yer almaktadır. Bunlardan 78 tanesi devlet üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler, İktisat Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Hukuk Fakültelerinde yer almaktadır. Devlet üniversitelerinin İktisadi ve İdari Bilimler, İktisat Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesinde Maliye Bölümü adı altında 73 bölüm yer alırken, 5 bölüm ise Maliye ve Ekonomi bölümü adı altında Hukuk Fakültelerinde bulunmaktadır. Vakıf Üniversiteleri içerisinde sadece İstanbul Gedik Üniversitesi’nde, Ankara’da Atılım Üniversitesi’nde ve Trabzon’da Avrasya Üniversitesi’nde Maliye Bölümü yer almaktadır. Boğaziçi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi gibi İngilizce eğitim veren Türkiye’nin önde gelen devlet üniversitelerinde Maliye Bölümü yer almamaktadır. Ancak, bu üniversitelerde ve çoğu vakıf üniversitelerinde maliye dersleri iktisadi ve idari bilimler fakültesinde yer alan ekonomi ve finans, ekonomi, muhasebe ve finans, işletme vb. bölümlerde zorunlu ve seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Maliye bölümlerinin hemen hemen tamamında eğitim Türkçe olarak yapılmaktadır. Sadece Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde tamamen İngilizce, Çukurova Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi’nde ise eğitim dili kısmen İngilizcedir. Erciyes Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi maliye bölümünde ise genel İngilizce derslerine ağırlık verilmektedir.

Maliye bölümlerinin web sayfalarının hemen hemen hepsinde bölümün amacının hem kamu sektörünün hem de özel sektörün ihtiyacını karşılayacak öğrenci yetiştirmek olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de üniversite sayısındaki artış son yıllarda rekabeti de beraberinde getirmiştir. Üniversite sayısının (devlet ya da vakıf) bu kadar çok artmasını siyasi iktidarın istatistiklere yansiyacak üniversite mezun sayısını artırmak ve seçimlerde kendi oy tabanını maksimize etmek şeklinde yorumlayabiliriz. Çünkü bu kadar çok üniversite açılırken bu üniversitelerin alt yapıları, fiziki ortamın müsait olup olmaması, öğretim üyesi ve araştırma görevlisi sayısı, laboratuvar, kütüphane vb. imkânları yeterince denetlenmemiştir.

2- MALİYE EĞİTİMİNDE DEĞİŞİM

2007 yılının son çeyreğinde başlayıp 2008 yılında tüm Dünya’ya yayılan küresel ekonomik kriz beraberinde Dünya’daki bazı üniversitelerde ekonomi eğitiminin metodolojisi ne olmalıdır ve nasıl öğretilmelidir gibi tartışmaları yeniden gündeme getirmiştir. Özellikle İngiltere’deki üniversitelerde

müfredatın yeniden düzenlenmesi tartışmaları daha çok yaşanmış ve bu konuda öğretim üyeleri ve öğrencilerin birlikte karar verdikleri yeni müfredatlar düzenlenmiştir.

The Guardian gazetesinde çıkan bir habere göre; küresel ekonomik kriz mevcut ekonomi eğitiminin ve akademik disiplinin başarısızlığını göstermektedir. Ekonomi eğitimine neo-klasik ekonominin hâkim olduğu, bu nedenden dolayı ekonomi eğitiminin bireysel modeller aracılığıyla anlatılmaya çalışıldığı belirtilmektedir. Ekonomistler neo-klasik ekonomiyi daha çok 2007 küresel ekonomik krizini tahmin edememesi nedeniyle eleştirmektedirler. Krizin üzerinden yaklaşık dokuz (9) yıl geçmesine ve bankaların devlet desteği ile kurtarılması operasyonuna rağmen işsizliğin hala çok yüksek olması ve ücretlerin düşük olmasına rağmen ekonomistlerin “syllabus”larının⁴ aynı kalması nedeniyle eleştirmektedir. Lisans, lisan üstü öğrencilerinin ve hatta profesyonel ekonomistlerin diğer okulların öğretilerini örneğin; Post Keynesyen teori, Avusturalya okulu, kuramsal okul, Marksist teori, evrimsel ekonomi, çevre ekonomisi, feminist ekonomi hakkında kariyerleri boyunca hiçbir şey öğrenmemeleri nedeniyle sorgulamaktadırlar (The Guardian, 2013/Ekim/28).

Yine The Guardian gazetesinde Post- Keynesyen teori geri geliyor başlığı ile yayınlanan bir makalede İngiltere’de öğrencilerin ekonomi eğitiminin daha çok kuramsal olarak öğretilmesine karşı oldukları belirtilmektedir. Çağdaş ekonominin daha çok neo-klasik yaklaşımla şekillendiği ve bunun sonucunda bireyi deneye dayalı olasılıkların daha önemli olmasına zemin hazırlaması nedeniyle eleştirilmekte ve öğrencilerin ekonomi bölümlerini, Keynes, Marx ve Minsky’ı ve büyük buhranı hiç öğrenmeden mezun oldukları belirtilmektedir (The Guardian, 2011).

Fransa’da hâkim iktisadi düşünce olan neo-klasik iktisat öğretisi otistik bilim⁵ olarak belirtilmiş ve bu öğretiye üç açıdan eleştiriler getirilmiştir. Öncelikle, neoliberal iktisat öğretisinin gerçek hayattan kopuk olduğu vurgulanmıştır. İkinci olarak, araç olması gereken matematiğin (istatistik ve ekonometri dâhil) bir amaç haline getirildiği, ekonometri kullanılmadan yazılan tez ve makalelerin küçümsendiği bir süreç yaşandığı belirtilmiştir. Oysa bilimsel çalışmada hangi araçlar kullanılırsa kullanılsın makul ve mantıklı bir sonuca ulaşıyorsa küçümsenmemesi gerekir. İktisatta matematiğin ağırlığının artması bu bilimi katılaştırmıştır. Ancak iktisat fen bilimlerinden farklı olup, insan unsuru içermesi sebebiyle beşeri bilimler içerisinde yer almaktadır. Üçüncü eleştiri ise üniversitelerde neo-klasik iktisat öğretisi dışındaki ekollere yer verilmediği, öğrencilere iktisadi sorgulayabilecekleri alternatif bakış açıları sağlanmadığı belirtilmektedir. Ayrıca üniversiteler giderek işletme, pazarlama, finans gibi konulara daha geniş yer vermekte ve bu eğilim üniversiteleri bilim üreten kurum olmaktan çıkararak, iş hayatına beyaz yakalı profesyoneller yetiştiren meslek yüksekokulları konumuna düşürmektedir. Bu sebeplerden

⁴**Syllabus:** Her hafta hangi konunun anlatılacağını gösteren 14 haftalık ders içeriği

⁵Post Otistik iktisat hareketi, 2000’lerin başında Fransa’nın prestijli okullarından Ecole Normale Supérieure öğrencilerinin yayınladığı bir deklarasyonla ortaya çıkmıştır. Daha gerçekçi, çoğulcu ve sosyal bilimlerle ilişkisini koparmayan bir bilim dalı isteğinin vurgulandığı deklarasyonda iktisat biliminin otistik bir bilim haline gelmiş, gerçek hayatla tüm bağı koparmış, tümüyle matematiğin soyut formülleri arasında kaybolmuş olduğuna vurgu yapılmaktadır.

dolayı üniversitelerde farklı iktisat okullarının düşünceleri öğretilerek öğrencinin bütün bu öğretilerden yerine göre yararlanması sağlanmalıdır (Şiriner ve Üstün, 2011: 134).

Neo-klasik iktisada yapılan bir diğeri eleştirisi ise bireyseldir. Bireysel rasyonellik bireyin ve toplumun refah kaynağıdır. Emeginin karşılığı tam olarak ücrettir ve her birey hak ettiği ücreti almaktadır. Piyasa ekonomisi sistemin vazgeçilmezidir ve piyasaya yapılacak müdahale toplumsal zarara yol açmaktadır. Neo-klasik iktisat öğretilerinde eksiksiz biçimde çalışan mükemmel bir ekonomi modeli mevcuttur. Özellikle batılı ülkelerin iktisatçıları ve akademisyenleri, yazdıkları ekonomi kitaplarında neo-klasik yanlı bir tutum sergilemektedirler. Marksist iktisat veya Keynesgil iktisadi önemsemeyen bu ve benzer yaklaşımlar, iktisat öğrenen kitlelere serbest piyasa ideolojisini aşılama ve sistemin eleştirisini engellemektedir (Altınöz, 2014: 15).

Türkiye’de de üniversitelerin maliye bölümlerinde lisans düzeyinde, neo-klasik iktisat ağırlıklı bir eğitim verilmektedir. Lisans düzeyinde iktisat bilimi adına sadece neo-klasik iktisadın öğretilmesi, ancak Keynesyen, Marksist ya da benzeri teorilerin öğretilmemesi ve böylece öğrenciye başka bir iktisat öğretisi yokmuş izleniminin verilmesinin yanlış olduğunu söyleyebiliriz. Üniversitelerin maliye bölümünden mezun olan pek çok öğrenci, eğer kendi çabalarıyla öğrenmemişlerse, neo-klasik iktisattan başka bir iktisadın varlığından haberdar olmayacaklardır. Öğrenciler derste anlatılan neo-klasik iktisadi anlamaya çalışırken, yaşadıkları iktisadi dünya ile gerekli bağı kuramadıklarından kendilerine yabancılaşmaktadır. Aynı şekilde neo-klasik iktisadi anlatmaya çalışan öğretim üyeleri de defalarca kanıksadıkları yabancılaşmayla tekrar tekrar yüzleşmek zorunda kalıyorlar (Ruben, 2012: 2).

Neoliberalizm 1980’den itibaren küreselleşme politikaları adı altında ABD ve İngiltere tarafından dünyaya dayatıldı. İktisat politikaları da bu anlayışla uygulamaya girdi. Ders kitapları da, iktisat bilimi önce İngiliz, sonra da ABD kökenli olduğu için, aynı anlayışa dayalı kuramları dünyaya yaymıştır. Buna karşılık 1900’lere gelirken başlayıp, 1980’lere kadar geçen yıllarda geliştirilen diğeri kuramlar (planlama, kalkınma iktisadi gibi) ders kitaplarında yer almamıştır.

Mikro iktisat kitaplarında çözümleme yöntemi temelde statik ya da mukayeseli statiktir. “Her ne kadar makro-iktisat yaklaşımını getiren Keynes, bazı eklemelerle “Genel Teori”de dinamik tanımlama yapsa da ders kitaplarına giren A. Hansen ile J.R Hicks’in geliştirdiği şekiller ile anlatım mukayeseli statik niteliktedir. Karl Marx’ın kapitalizmin büyümesi ve krizlerin bu sürecin bir parçası olduğunu gösteren dinamik kuramı ise, neoliberal çağda ancak “iktisadi düşünce tarihi” kitaplarında kısaca yer almaktadır. İktisada giriş, mikro ve makro iktisat kitaplarında çoğu zaman bulunmamaktadır. R. Harrod ve E. Domar gibi Keynesyen iktisatçıları, büyüme kuramlarına krizi istihdam etkisi ile birlikte, Keynes’in sistemini içererek dinamikleştirmişlerdir. Ancak neoliberal çağda iktisadi kalkınma ve iktisadi büyüme dersleri de çoğu zaman “seçimlik ders” durumuna getirilmiştir. Kalkınma iktisadi neredeyse gündemden düşmüştür. (Kazgan, 2012: 3)

Eğitimde her şeyden önce öğrencinin bilincine ve muhakeme gücüne, olaylar arasında bağlantı kurma yeteneğine güvenilmelidir. Öğrencinin, hocasının fikirleriyle düşünmesini engellemek gerekmektedir. Sosyal bilimlerde yüzde yüz doğrular olmadığı için, öğrenciye verilen bilgilerde

öğrencinin şüphe edip bu bilgiyi sorgulaması doğaldır. Bilgi alışverişinde şüpheye yer verilmesi, bilginin doğmaya dönüşmemesi için gerekli bir unsurdur. Aksi durumda bu bilgiler, mutlak bilgiler olarak algılanır. Bu durum, ilerde, bu alandaki bilgilere kapalı kalınacağı gibi kendisi gibi düşünmeyenleri yanlış yolda algılamasına neden olacaktır. Sosyal bilimlerdeki göreceli bilgi ve değerler sunulurken, bu tür bilgilerin doğasından kaynaklanan karşı tezlere mutlaka yer vermek gereklidir. Mesela, kapitalizmin ne olduğu öğretilirken bunun karşıtı olan komünizm de orijinal metinlerden verilmelidir (Ceylan, 2009: 115).

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin, 2008 yılının ortalarında ortaya çıkan küresel ekonomik krize tepkileri farklı olmuş; oluşacak riskler ve krizlerin özellikleri ile ilgili tespitler önem kazanmaya başlamış ve küresel durgunluğun reel sektör üzerindeki etkilerinin olumsuzlukları giderilmeye çalışılmıştır. Küresel ekonomik krizden sonra başta ABD olmak üzere diğer bazı ülkeler başlangıçta para politikası uygulamışlar ancak, parasal aktarım mekanizmasında ortaya çıkan sorunlar nedeniyle gerek IMF gerekse Dünya Bankası krizden çıkmak için en etkili stratejinin genişletici maliye politikaları olduğunu belirtmiştir. Bu durumda, maliye politikası toplam talebi hızlı bir şekilde artıracak en önemli politika seçeneği olarak görülmeye başlanmıştır. Başta ABD olmak üzere krizden etkilenen pek çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke genişletici maliye politikalarını uygulamıştır. Böylece maliye politikasının ekonomik krizlere karşı etkili bir iktisat politikası olduğuna dair inancın, 1960'lardan sonra ilk defa bu derece arttığı söylenebilir (Fırat, 2013: 1).

Tüm Dünya'da Keynes'e geri dönüşün yaşandığı bir dönemde maliye bölümlerinin müfredatında da Keynesyen teoriye geniş yer verilmesi gerekmektedir. Paul Kurugman küresel ekonomik krizin ekonomistler tarafından tahmin edilememesine dikkat çekerekten, finansal piyasaların karşı karşıya kaldığı zor durumda, her ne kadar bazı ekonomistlerin neoliberal iktisadi başarısızlıklarına rağmen savunmak için önemli gerekçeleri olsa da Keynesyen ekonomi teorisinin depresyon ve durgunlukta en iyi teori olduğunu savunmaktadır (Krugman, 2009).

Cambridge Üniversitesi ekonomi bölümü tarafından yapılan bir çalışmada öğrenciler ders müfredatlarının değiştirilmesinde üç noktaya dikkat çekmişlerdir. Bunlar:

1-Daha gerçekçi bir yaklaşım: Öğrenciler ekonomi bölümünü güncel olayları daha iyi anlamak için seçtiklerini fakat mevcut müfredatta soyut modellerin çok fazla olduğunu, buna karşılık finansal krizler ve gelir eşitsizliği gibi konulara daha az yer verildiği belirterekten müfredatın teori ve gerçek arasında ilişki kuracak şekilde düzenlenmesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir.

2-Daha disiplinler arası bir müfredat: Öğrenciler aldıkları ekonomi eğitiminin dar kapsamlı olduğunu diğer disiplinler kadar, çeşitli okullardaki ekonomistlerin görüşlerini birleştiren daha geniş bir eğitim istediklerini belirtmişlerdir.

3. Kariyer yeteneklerinin geliştirilmesine daha fazla odaklanılması: Öğrencilerin yaklaşık yarısı aldıkları eğitimin konuşma ve yazma yeteneklerinin gelişmesinde bir katkısı olmadığını ve yeteneklerini geliştirecek uygulamalı eğitimin olmadığını belirtmişlerdir (Turner, 2014: 6).

Cabridge üniversitesi öğrencileri ile yapılan ankette öğrencilere aşağıdaki sorular sorulmuş ve alınan cevaplar şöyledir:

Aşağıdaki konuları daha fazla öğrenmek ister misiniz?

- Ekonominin gerçeklerini anlamak (% 85)
- Finansal krizler ve ekonomi teorisi (% 81)
- Ekonominin sosyal ve politik etkileri (%74)
- Deneysel metodların uygulanması (%73)

Öğrenciler ders müfredatları ile ilgili olarak ekonomi bölümlerinde makro ve mikro ekonomi teorisi dersleri ile matematiksel derslerin azaltılmasını bunun yerine finansal krizler ve gelir dağılımı ile davranışsal ekonomi ve siyaset ile ekonominin kesişimine yönelik derslere ağırlık verilmesini istemişlerdir. Ekonomik düşünce tarihi ve ekonomik metodoloji derslerine müfredatta yer verilmediğı bu nedenle alternatif okulların düşünce tarihi, ekonomi felsefesi, iktisadi düşünce tarihi gibi derslere müfredatta yer verilmesini önermişlerdir.

İngiltere’de devlet ekonomi servisi ve İngiltere bankası tarafından düzenlenen “üniversitelerde ekonomi eğitimi nasıl verilmeli” konulu konferans iş dünyası ve öğrencilerin yoğun katılımı ile gerçekleşmiştir. Manchester Üniversitesi’nden Diane Coyle üniversitelerin ekonomi departmanlarında makro ekonomi derslerine çok fazla yer verildiğini, öğrencilere tek dünya görüşü sanki doğruymuş gibi iktisadi düşünce tarihi dersi ile hiçbir entelektüel bağlantının kurulmadığı bir ekonomi eğitimi verildiğini belirtiyor. Oysa bir takım ekonomik modellerden önce mutlaka 1970 petrol krizi ve 1930 büyük buhranının öğretilmesi gerektiğinin altını çiziliyor. Yine öğrencilerin iş başvurularında kabul görmeleri açısından davranışsal ekonomi dersini almış olmalarının faydalı olacağını belirtmektedir. Ekonomistler için etik dersinin önemine dikkat çekilen makalede, pek çok ekonomistin yeterince deneyime sahip olmadan kamu sektöründe çalışmaya başladığını, diğer sosyal bilimlerle karşılaştırıldığında ekonomistlerin kamu politikalarında daha etkileyici roller aldığını, kamuda çoğu departmanda şef ekonomistler olduğunu ancak şef psikolog ya da antropologların olmadığını bu nedenle kamuda etkili ekonomist olmanın alçakgönüllü olmayı gerektirdiğine dikkat çekilmektedir. Farkındalık yaratmak açısından bunun gerekli olduğu belirtilmektedir. Yine aynı makalede oyun teorisi dersinin önemi vurgulanmaktadır (Coyle, 2012: 5).

Gülten Kazganda iktisat ve etik isimli makalesinde iktisadın tekil işletmeyi çok aşan alanlarda, toplum düzeyi kadar uluslararası düzlemde ciddi bir “etik” sorunu ile karşı karşıya olduğunu belirtmektedir. İş alemi kadar siyaset, iktisatçılar kadar medya ve en önemlisi iktisat eğitimi veren kurumlar bu sorunla birlikte şöyle bir çelişkiyi yaşamakta olduğunu belirtiyor. Geniş kitleleri işsizliğe ve yoksulluğa mahkum eden bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde sık sık krizlerin yaşanmasına neden olan ve bunun sonucunda, istikrarsızlığa, durgunluğa ve borç batağına yol açan bir iktisat modelini, etkinliğin, zenginliğin kaynağı bir düzenin bilimsel kuramı, almasıksız bir sistem diye sunmak, günümüz toplumlarında yaşanan yozlaşmanın nedenini bu çelişkiden daha iyi açıklayamaz şeklinde bir açıklama getirmektedir (Kazgan, 2006: 8).

Alfred Marshall, tüm iktisadi sorularda, her ne kadar yapılan çalışmalar pratik amaçlarla sınırlandırılmaya çalışılsa da, etik sorunların kendisini belli ettiğini söylemiştir. Marshall'ın Cambridge'deki iktisat dersinin 1903 yılında oluşturulan yeni müfredatına ilişkin olarak yazdığı önerilerden biri şöyledir: “Genel iktisat üzerine yazılarda, Kamu Finansmanı ve Hükümetin İktisadi İşlevi’ne özel önem verilmelidir aynı zamanda iktisadi sorunların etik boyutunu da içermelidir” şeklinde bir açıklama getirmiştir (Mert, 2010: 102).

Ekonomi ve etik arasındaki sıkı ilişkiden dolayı, etik kavramı, anlamı, tarihsel süreci, uygulanışı, mesleki etik ve sosyal sorumluluk kavramlarının konu edinileceği, öğrencilere günümüzde ihtiyaç duyulan etik değerlerin neler olduğunun öğretilmesi bir sosyal sorumluluk ve etik dersi öğrencilerin gerek kişisel gelişimlerine katkı sağlaması gerekse ileride iş hayatında alacakları kararlarda yardımcı olacaktır.

3. TÜRKİYE’DE MALİYE EĞİTİMİ NASIL OLMALI?

Hilal Görkem tarafından maliye eğitimine ilişkin olarak otuz (30) üniversitede maliye bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine yönelik olarak yapılan anketde; öğrencilerin % 77’si ders programlarının yeni gelişmeleri dikkate alacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin % 40.6’sı maliye bölümünde verilen eğitimin diğer bölümlerden farklı olmadığını belirtmektedir. Aldığı eğitimin piyasadaki gelişmelerden uzak ve teoride kaldığını düşünenlerin oranı % 58.7 iken, teori ve uygulamanın dengelenmesi gerektiğini düşünenlerin oranı % 89.3’dir. Öğrencilerin % 40.5’i derslerin öğrencilerin katılımıyla etkileşimli olarak gerçekleştiğini % 41’i ise öğrencilerin katılımıyla gerçekleşmediğini belirtmiştir. Dersler ve öğretim elemanlarının performansı ile ilgili görüşlerinin dikkate alındığını düşünenlerin oranı % 17.5’i oluştururken, dikkate alınmadığını düşünenler ise % 68’dir. Öğrencilerin % 78.1’i üniversite yönetim düzeyinde, % 71.8’i fakülte yönetim düzeyinde, % 77.5’i bölüm düzeyinde karar alma süreçlerine yeterince katılmadıklarını belirtmektedirler. Lisans derecesinin alanla ilgili istihdam fırsatları için yeterli olduğunu düşünen öğrenciler % 24.2’lik bir paya sahip iken, % 41.82’i yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu konuda kararsız kalanlar % 34.3’lük pay almaktadır (Görkem, 2012: 25).

Üniversitelerin web sayfalarından maliye bölümü ders müfredatları ile ilgili olarak yapılan araştırmada, maliye bölümlerinde okutulan zorunlu ve seçmeli dersler her üniversitede benzer olmakla birlikte tam bir uyum söz konusu değildir. Çoğu üniversitenin maliye bölümünde okutulan temel maliye dersleri; kamu ekonomisi, bütçe teorisi ve uygulaması, kamu maliyesi, Türk vergi sistemi, vergi teorisi, yerel yönetimler maliyesi, maliye politikası, iktisadi gelişme ve mali sistemler, AB ekonomik ve mali yapısı, maliye teorisi, Türk mali tarihi, vergi hukuku, vergi yargısı, işletmelerin vergilendirilmesi, vergi uygulamaları vb. derslerdir.

Maliye dersleri açısından maliye bölümleri arasında göze çarpan en önemli fark, herhangi bir ders bir üniversitenin maliye bölümünde zorunlu ders iken diğer üniversitede seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Örneğin: Devlet borçları ya da vergi yargısı vb. dersler İstanbul Üniversitesi maliye bölümünde zorunlu ders olarak okutulurken Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi maliye

bölümünde seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Yine benzer şekilde Devlet muhasebesi dersi İstanbul üniversitesi lisans programında seçmeli ders iken Bursa Uludağ Üniversitesi'nde ise zorunlu ders olarak okutulmaktadır.

Maliye bölümünde okutulan hukuk dersleri ; hukukun temel kavramları, Anayasa hukuku, ceza hukuku, borçlar hukuku, medeni hukuk, ticaret hukuku, icra iflas hukukudur. Gene maliye bölümlerinde okutulan hukuk dersleri açısından bazı üniversitelerde Anayasa hukuku ceza hukuku vb. dersler zorunlu ders iken bazılarında seçmeli ders olarak okutulmaktadır.

Maliye bölümlerinde okutulan muhasebe dersleri ise; genel muhasebe, envanter ve bilanço, maliyet muhasebesi, mali tabloların analizi, ticari aritmetik, ihtisas muhasebesi, devlet muhasebesidir. Benzer şekilde muhasebe dersleri açısından baktığımızda hemen hemen her bölümde genel muhasebe dersi okutulduktan sonra ya envanter ve bilanço ya da mali tabloların analizi veya maliyet muhasebesi zorunlu ders olarak okutulmaktadır.

Maliye bölümlerinin web sayfalarını incelediğimizde hemen hepsinin temel amacının başta kamu sektörü olmak üzere özel sektöre yönelik eleman yetiştirmek olduğunu görüyoruz. Bu nedenden dolayı ders müfredatları hazırlanırken kamu personeli seçme sınavlarında öğrencilerin başarılı olabilmesi için hangi derslerden daha çok soru çıkıyorsa o derslerin zorunlu ders olarak okutulması bölümün amacına ulaşmasında yardımcı olacaktır. Kamu personeli seçme sınavında çıkan soru sayıları ve dağılımı řu şekildedir:

Tablo-2 KPSS'de Uygulanacak Testlerin Kapsamları ve ve Soru Sayıları

Maliye 30 soru			
1)Maliye Teorisi	%10	5-) Bütçe	%15
2)Kamu Geliri	%15	6) Vergi Hukuku	%15
3)Kamu Gideri	%15	7) Maliye Politikası	%15
4)Devlet Borçları	%15		
Hukuk 30 soru			
1)Anayasa Hukuku	%10	5) Borçlar Hukuku	%15
2)İdari Hukuk ve İdari Yargı	%15	6)Ticaret Hukuku	%15
3)Ceza Hukuku	%15	7)İcra İflas Hukuku	%15
4)Medeni Hukuk	%15		
Muhasebe 30 soru			
1)Genel Muhasebe	%65	3) Ticari Aritmetik	%10
2)Mali Tablolar Analizi	%15	4) İhtisas Muhasebesi	%10
<u>İktisat 30 Soru</u>			
1)İktisadi Doktrinler Tarihi	%5	5) Uluslararası İktisat	% 10
2)Mikro İktisat	%30	6) Kalkınma Büyüme	%10
3)Makro İktisat	%25	7) Türkiye Ekonomisi	% 10

4)Para- Banka- Kredi	%10
----------------------	-----

Kaynak: ÖSYM 2014 Tercih Klavuzu

Yukarıda yer alan Tablo-2 kamu personeli seçme sınavında lisans düzeyinde hangi gruptan kaç soru çıktığını ve soruların konulara göre dağılımını göstermektedir. Buna göre Örneğin; devlet borçları dersinin zorunlu ders olarak okutulması ancak, yerel yönetim maliyesi dersinin seçmeli ders olarak okutulması hedefe ulaşmada yarar sağlayacaktır.

Gelir İdaresinin web sitesinde yer alan gelir uzman yardımcılığı ilanında P35 puan türüne göre gelir uzmanı alınacağı belirtilmektedir (GİB, 2013: 2). ÖSYM klavuzuna göre P35 puan türünün içeriği; % 10 genel kültür, % 10 genel yetenek, % 20 hukuk, % 20 iktisat, % 20 maliye ve % 20 muhasebe testlerinden oluşmaktadır (ÖSYM, 2014: 32).

Eğer bir öğrenci maliye bölümünde okuyorsa ve kamu sektöründe çalışmayı düşünüyorsa aklımıza ilk gelecek kurum Maliye Bakanlığı vergi müfettiş yardımcılığı veya gelir uzman yardımcılığı sınavları olacaktır. Hangi kurumun hangi puan türünde personel aldığına da maliye bölümlerinin ders programlarının oluşturulmasında göz önünde bulundurulmasının bölümün hedeflerine ulaşmasında yardımcı olacaktır.

Öğrenci maliye bölümüne kaydını yaptırdığında kamu sektörü ya da özel, hangi sektörde çalışmak istediği ile ilgili olarak henüz bir amaç belirlememiş olabilir. Belki ikinci yıldan itibaren özel sektörde çalışmayı isteyecektir. Maliye bölümlerinin bu durumdaki öğrencilerin taleplerine cevap verebilmesi için ders müfredatlarını; ilk iki yıldan sonra bölüm zorunlu dersleri, bölüm seçmeli dersleri, fakülte seçmeli dersleri ve üniversite seçmeli dersleri şeklinde belirlemeleri bölüm öğrencilerinin geleceği ve bölümün hedefini gerçekleştirme açısından faydalı olacaktır. Örneğin: maliye bölümünde okuyan bir öğrencinin beşinci yarıyıldan itibaren zorunlu dersleri dışında almak zorunda olacağı bölüm seçmeli dersleri belirlenmeli öğrenci her dönem bölüm, fakülte ve üniversite seçmeli derslerinden en az bir tane ders seçmek zorunda olmalıdır. Bu çerçevede bölüm seçmeli dersleri arasında, yerel yönetim maliyesi, vergi politikası, vergi yargısı, kamusal tercihler, AB ekonomik ve mali yapısı, Türkiye ekonomisi gibi dersler yer alırken, fakülte seçmeli dersleri arasında, ekonometri, finansal krizlerin analizi, davranışsal ekonomi, oyun teorisi, menkul kıymetlerin analizi, para ve sermaye piyasaları, foreks ve türev piyasaları, enerji hukuku ve ekonomisi, Türkiye yönetim sistemi gibi dersler ile ekonomi ve etik arasındaki sıkı ilişkiden dolayı, üçüncü veya dördüncü sınıf fakülte seçmeli dersleri arasında konulacak kamu yönetimi ve etik dersi ilerde kamu sektöründe çalışacak öğrencilere özellikle günümüz Türkiye’indeki sorunları ve kaynaklarını düşündüğümüzde faydalı olacağını söyleyebiliriz. Üniversite seçmeli dersleri ise; temel müzik eğitimi, beden eğitimi, satranç, müzik ve dans vb. derslerden oluşturulabilir. Böylece bir maliye bölümü öğrencisi eğer isterse fakülte seçmeli dersleri arasında yer alan oyun teorisi, davranışsal ekonomi, menkul kıymetlerin analizi vb. dersleri alabilir. Ayrıca maliye bölümü öğrencilerinin iş sınavlarına hazırlanması için bölüm seçmeli dersleri arasında konacak bir atölye (workshop) dersi öğrencilerin yeminli mali müşavirlik, kamu personeli seçme sınavı ve sermaye piyasası kurulu gibi sınavlara hazırlanmalarında yardımcı olacaktır. Hatta bu derse bölüm hocaları

değilde sektörden yarı zamanlı öğretim görevlisi bir hocanın görevlendirilmesi öğrencilerin yararına olacaktır.

Üniversitelerin web sayfalarından yapılan araştırmaya göre lisans ders müfredatlarında staj bir ders olarak yer almamaktadır. Öğrencilerin öğrenimleri süresince edinmekte oldukları bilgi, beceri ve yetkinlikleri, yine öğrenimleri süresince ilgili oldukları bir alanda sektörde uygulama yaparak pekiştirmeleri ve iş deneyimi kazanmaları ve böylece öğrencilerin iş hayatına intibaklarını sağlaması açısından stajın önemli olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla, zorunlu ve kredili olarak konulacak bir “yerinde uygulama” dersi ile haftada en az bir gün öğrencilerin staja tabi tutulması hem gelecekte iş bulabilmeleri hem de uygulamalı eğitime geçilmesi açısından önemlidir.

Günümüzde maliye eğitimi, Mali İktisat, Bütçe ve Mali Planlama, Maliye Teorisi ve Mali Hukuk olmak üzere dört anabilim dalında verilmektedir. Derslerin yukarıda belirtilen şekilde düzenlenmesi açısından ve her anabilim dalının öğretim üyelerinin diğer anabilim dallarının konularında da çalışmalarını açısından maliye eğitiminin Maliye Ana Bilim dalı Mali Hukuk anabilim dalı olarak iki ana bilim dalında verilmesi daha uygun olacaktır.

Yine üniversite web sayfalarından yapılan araştırmada Çukurova ve Hacettepe Üniversitesi maliye bölümünde eğitim dili kısmen İngilizce, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi maliye bölümünde tamamen İngilizce, diğer üniversitelerde ise Türkçe’dir. Öğrencinin hem Dünya’da neler olup bittiğini anlaması hemde işe yerleşmesinde faydalı olacağından yabancı dilin önemli olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle maliye bölümlerinde bir yıl isteğe bağlı hazırlık eğitimi verilmesini önerebiliriz. Ancak dersler Türkçe yapılmalıdır.

Maliye bölümlerinde verilen eğitimin ve öğretimin mezunların hem yurt içinde hemde yurt dışında çalışma imkanı bulabileceği şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Maliye bölümlerinin ders programının maliye bölümünde çalışan öğretim üyelerinin uzmanlık alanları ya da öğrencilerinin öğrenme durumlarına göre değil; bu bölümün öğrencilerinin öğrenmesi gereken, bu alanda yeterli ve alanında uzmanlaşacak bilgiye sahip öğrenciler yetiştirme hedefiyle hazırlanması gerekmektedir. Bölüm için zorunlu dersler yeniden belirlendikten sonra bu derslerinin uzun süre aynı şekilde kalması bölümün sürdürülebilirliğini artıracaktır. Bölümün seçmeli dersleri öğretim üyelerinin uzmanlık alanları ve piyasa koşulları dikkate alınarak eğitim ve öğretim dönemlerinde değişiklik gösterebilir. Sürekli değişen bir ders planı, bölümü olumsuz etkileyecektir.

Üniversitelerin yurt dışı üniversitelerle olan sıkı bağlantı ve işbirlikleri ve giderek artan yabancı uyruklu öğrenci potansiyeli sebebiyle özellikle ders programlarında yer alan derslerin ve içeriklerinin önemli yurt içi ve yurt dışı üniversitelerde okutulan dersler ve müfredat göz önünde tutularak yeniden gözden geçirilmesi hedeflenmelidir. Bu bağlamda her dersin öğretim üyesi kendi dersi ile ilgili çalışma hazırlayarak bölüm kuruluna bildirmesi ve bu yenileşme faaliyetleri üzerinde toplantıda konuşularak istenen hedefe ulaşılması sağlanmalıdır.

Disiplinlerarası bir yaklaşımla çağa uygun eğitim ve öğretim hedefi doğrultusunda akademik çalışmalara ve bölümle ilgili konferanslara ağırlık verilmesi hedeflenmelidir. Bunlara ek olarak, bölüm

öğrencilerinin araştırma, sorgulama ve analiz yeteneklerinin geliştirilmesine önem verecek doğrultuda bölüm etkinlikleri düzenlenmesi hedeflenmelidir. Üniversitelerin maliye bölümü web sayfaları araştırılırken toplumsal ve ekonomik konuların araştırılarak yayınlandığı bir araştırma merkezi olmadığı görülmüştür. Bu nedenle oluşturulacak bir araştırma merkezinde örneğin; üç ayda bir TÜİK verileri yorumlanabilir, ya da vergi kanunlarında nasıl bir değişiklik yapılması gerektiği ile ilgili olarak yorumlar yapıp öneriler geliştirilebilir. Yine bölüm öğrencilerinin ekonomik konulara ilgisinin artırılması için bölüm web sayfasında bir blog oluşturularak öğrenciler ekonomik, sosyal ve siyasi konularda yazılar yazması için teşvik edilebilir.

Maliye bölümünün bulunduğu belli başlı üniversitelerin birkaç tanesi dışında web sayfalarından yüksek lisans ve doktora programlarının müfredatına ulaşamamıştır. Yüksek lisans ve doktora programlarında hem akademik personel hemde daha uzmanlaşmış öğrenciler yetiştirmek gerektiği göz önünde bulundurulursa aşağıda yer alan derslerin bölüm seçmeli dersleri olarak programa konulması önerilebilir.

- Kamu Mali Yönetiminin Genel Esasları
- Kamu Mallarının Yönetimi
- Emlak Gelirleri
- Bütçe Hukuku
- Devlet Muhasebesi
- Döner Sermayeli İşletme Bütçesi ve Muhasebesi
- Eğitim Ekonomisi
- Sağlık Ekonomisi
- Yerel Yönetim Maliyesi

Söz konusu derslerin seçiminde ilerde öğrenciler kamu personeli seçme sınavına gireceği göz önünde bulundurularak Maliye Bakanlığı Yüksek Eğitim Merkezi Başkanlığı'nın (MAYEM) web sayfasından yararlanılmıştır. Maliye bölümü ders müfredatları araştırılırken göze çarpan önemli bir hususta, birkaç bölüm hariç maliye bölümlerinin web sayfalarının açık seçik net bir şekilde düzenlenmemiş olmasıdır. Bilinçli tercih yapacak bir öğrencinin tercih aşamasında maliye bölümleri arasında karar verirken ilk inceleyeceği yerlerden biride web sayfasıdır. Ancak, maliye bölümlerinin web sayfalarında ders planlarının yani; bölüm zorunlu ve seçmeli derslerinin, sınav ve değerlendirme bilgilerinin, yabancı ve Türk öğrenciler için kabul koşullarının, mezuniyet koşulları, kariyer olanaklarının vb. yer alması üniversite tercihlerinde öğrencilerin maliye bölümlerini seçmelerine yardımcı olacak ve bölümün devamlılığını sağlamada etkili olacaktır. Bir diğer konuda hem öğrencilerin maliye bölümünü seçmelerinde etkili olacak hemde derslerin daha interaktif geçmesine yardımcı olacağı için ders içeriklerinin (silybus) web sayfalarında yayınlanmasının önemli olduğunu belirtebiliriz. Böylece öğrenci 14 hafta boyunca dersin öğretim üyesinin hangi konuları anlatacağını önceden bilerek derse hazırlıklı gelebilir ve böylece ders daha verimli ve aktif geçebilir. Ayrıca maliye bölüm başkanları eğer kendi bölümlerinde söz konusu ders içeriklerine büyük oranda uyulmadığı gibi bir izlenim

edinirlerse bu içeriklerle ilgili olarak uyum raporunu bölümde ders veren tam zamanlı ve yarı zamanlı öğretim üyelerinden istemelidirler.

Çeşitli üniversitelerde okutulan maliye politikası kitaplarını incelediğimizde, Anadolu Üniversitesi öğretim üyelerinden Beyhan Ataç'ın Maliye Politikası kitabı ve açık öğretim fakültesi yayınlarından Beyhan Ataç, İzzettin Önder ve Salih Turhan tarafından yazılan maliye politikası kitabında, konular detaylı ve anlaşılır bir şekilde incelenmiştir (Ataç, 1990 ve Ataç vd., 2002). Ankara Üniversitesi siyasal bilgiler fakültesi öğretim üyelerinden İsmail Türk tarafından yazılan maliye politikası kitabını incelediğimizde hazine-merkez bankası ilişkileri, iktisadi kalkınmanın finansmanı, dış finansman kaynakları, iç finansman kaynakları, gelir dağılımının mali kararlarla denkleştirilmesi ve çağdaş bütçe teorisi gibi maliye politikası dersinin konusu olup olmadığı tartışmalı olan bölümlerde yer verilmiştir (Türk, 2001) Harran Üniversitesi öğretim üyelerinden Abuzer Pınar tarafından yazılan Maliye Politikası kitabında ise diğer kitaplardan farklı olarak yapısal uyum ve maliye politikası konusuna da yer verilmiştir (Pınar, 2011). İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Sevim Görgün'ün Maliye Politikası kitabında ise konular belli bir sistematığe göre ilerlemiş. Öğrencinin konuyu anlaması açısından başlangıçta vergilerin sınıflandırılması, kamu harcamalarının sınıflandırılması, dışsallıklar gibi konular kısaca işlendikten sonra temel konular işlenmiş ve diğer kitaplardan farklı olarak durgunluğu giderici maliye politikası sonucu ortaya çıkan fiyat artışları konusuna yer verilmiştir (Görgün, 1994).

Gene çeşitli üniversitelerde okutulan maliye politikası kitaplarını incelediğimizde, özellikle açıköğretim fakültesi yayınlarında konular detaylı ve anlaşılır bir şekilde incelenmiş iken bazı kitaplarda, hazine-merkez bankası ilişkileri, dış finansman kaynakları, iç finansman kaynakları, gelir dağılımının mali kararlarla denkleştirilmesi ve çağdaş bütçe teorisi gibi maliye politikası dersinin konusu olup olmadığı tartışmalı olan bölümlere yer verilmiştir.

Maliye politikası kitaplarının analizini yaparken belli başlı maliye politikası kitaplarının hemen hepsinde Dünya krizleri ve uygulanan maliye politikaları ile küresel ekonomik krizde Dünya'da ve Türkiye'de uygulanan maliye politikalarına yer verilmediğini görüyoruz. Diğer taraftan tasarruflar ve cari işlemler açığı gibi konular maliye politikası açısından ele alınırken öncelikle konunun makro ekonomik analizinin yapılması öğrencilerin konuların mantığını anlaması açısından yararlı olacaktır.

Yine çalışma hazırlanırken hemen hemen maliye bölümlerinin bulunduğu hiçbir üniversitede öğretim teknolojileri destek birimine rastlanılmamıştır. Bu durumda maliye bölümlerinde eski öğretim tekniklerinin devam ettiği ve öğrenciye not tutturarak konuların öğretilmeye çalışıldığı ve sınav dönemlerinde öğrenciye önerilen kitaplardan iki ya da en fazla üç soru sorularak bir ölçme değerlendirme yapıldığı gibi bir izlenim vermektedir.

Klasik iktisat eğitiminde, öğretim üyesi sınıfta dersi tüm ayrıntıları ile anlatmakta ve dersin tüm yükünü tek başına üstlenmektedir. Bu durumda öğrencilerin düzenli olarak çalışması sağlanamamaktadır ve öğrenciler tembelliğe alışmaktadırlar. Bu yöntem öğrenciler açısından sıkıcı bulunduğu için derse katılımları da az olmaktadır. Öğrencilerin performansını değerlendirmek için

kullanılacak tek ölçüt sınav olduğundan, öğrenciler çalışmayı sınava kadar ertelemektedirler. Sınavlardan önce çok sayıda kavramı ezberlemek ya da öğrenmek öğrenciler için bir işkenceye dönüşmekte ve sonuç olarak öğrencilerin başarıları azalmaktadır. Ayrıca bu şekilde ezberlenen bilgiler birkaç gün sonra unutulmakta ve dolayısıyla bunların gerçek kullanım amaçları hiçbir zaman tam olarak kavranmamaktadır (Aslan, 2006).

Maliye bölümlerinde eğitimin kalitesinin artırılması için en azından yüksek lisans ve doktora eğitiminde yeni eğitim ve öğretim metotlarının uygulanması gerekir. Öğretim üyesinin ders anlatımının yanı sıra grup çalışması, ödev, rapor, quiz vb yöntemlerle öğrencilerinde ekonomik ve mali konuları araştırması ve düşünüp sorgulaması sağlanmalıdır. Öğrencinin çeşitli ekonomik ve mali konuları sorgulaması için her hafta sınıftan bir arkadaşının hazırladığı ödevin eleştirisinin yazılması istenebilir ya da herhangi bir konuda yazılmış olan makaleye eleştiri yazarak sınıfta tartışmaları istenebilir. Ayrıca sınavlarda öğrencinin anlatılan tüm konularla ilgili bilgisini ölçmek için soru sayısının artırılması faydalı olacaktır.

Yine yapılan çalışma sırasında maliye bölümlerinde öğretim üyeleri dersi anlattıktan sonra geri bildirim niteliğinde öğrenciler tarafından bir öğretim üyesi ve danışman değerlendirmesine olanak sağlayan bir sistem bulunmamaktadır. Dünya’da pek çok üniversitede hoca ve danışman değerlendirme sistemi bulunmaktadır ve sonuçları da şeffaf bir şekilde yayınlanmaktadır.

Maliye bölümünde yüksek lisans ve doktora yapan öğrencilerin maliye sempozyumu vb. konferans ve sempozyuma gitmeleri konusunda çalışmaları objektif olarak değerlendirilip desteklenmelidirler. Bu konuda mail grupları ve forumlar oluşturulmalıdır.

Öğrenciler tercih yaparken iktisat ve maliye eğitimleri birbirine çok yakın olduğundan çoğu zaman hangi bölümü seçecekleri konusunda kararsız kalabilmektedirler. İktisat bölümünde daha iktisat teorisi ağırlıklı bir eğitim verilirken, maliye bölümünde maliye ağırlıklı bir eğitim verilmektedir. Maliye bölümünü seçen öğrencinin ileride iktisat bilgilerini kendi çabasıyla artırması gerekebilir. Aynı şekilde iktisat bölümünü seçen öğrencilerde maliye bilgilerini arturmaları gerekmektedir. Öğrenci klupleri aktif hale getirilerek diğer bölümlerle örneğin iktisat bölümü öğrenci klupleriyle interaktif etkinlikler düzenlenerek bu açıklar giderilmeye çalışılmalıdır.

SONUÇ

Sonuç olarak Türkiye’de maliye eğitimi eskisi kadar popüler olmasada, her ne kadar yeni üniversite ve bölümlerin açılmasıyla rekabet artsada, belli başlı üniversitelerde etkinliğini sürdürmektedir. Maliye bölümlerinin akademik kadrolarını zenginleştirmeleri gerekmele birlikte pek çok vakıf üniversitesi ve devlet üniversitelerininin iktisat, işletme vb. bölümlerine göre gerek akademik kadroları gerekse mevcut ders müfredatları ile yüksek öğretimde önemli bir yere sahip olduklarını belirtebiliriz. Ancak, bir takım düzenlemeleri de çok hızlı bir şekilde yapmaları gerekmektedir.

Yapılan çalışmada çeşitli üniversitelerde bulunan maliye bölümlerinin hemen hemen tamamının hem Dünya’nın çeşitli yerlerinden Erasmus vb yollarla gelecek yabancı öğrencilere, hem de lisans yerleştirme sınavı ile tercih yapacak öğrencilere bölümü tanıtmak amacıyla fazla bir çalışma

yapılmadığı görülmüştür. Bölüm web siteleri dahi pek çok üniversitede doğru düzgün düzenlenmemiş, pek çok ünüversitenin maliye bölümünün web sitesinde bölüme ait ya hiç ya da çok az bilgi edinilmektedir. Dolayısıyla maliye bölümlerinin yapacağı işlerin başında bölüm web sitelerini bölüm ders müfredatlarının açık seçik bir şekilde görüleceği şekilde düzenlemektir.

Maliye eğitiminin durumu ve değişim ihtiyacı ile ilgili olarak yapılan çalışmada, Türkiye’de maliye bölümleri müfredatının bölüm amaçlarını gerçekleştirme ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılama açısından yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Derslerde anlatılanlarla gerçek Dünya’ da olanlar arasında bağlantı kopukluğu olduğunu söyleyebiliriz. Dar kapsamlı ve ilgili disiplinlere ve farklı okulların görüşlerine maliye bölümlerinin müfredatlarında yer verilmediğini belirtebiliriz. Bu konuda bölüm dersleri zorunlu dersler, bölüm seçmeli dersleri, fakülte ve üniversite seçmeli dersleri şeklinde düzenlenerek maliye bölümü öğrencilerinin iktisat tarihi, etik, siyaset, finansal ekonomi, oyun teorisi, davranışsal ekonmi gibi konularıda öğrenmesi sağlanmalıdır.

Maliye bölümlerinde verilecek eğitimin öğrencinin ekonomik konuları eleştirel bir şekilde düşünmesi, yazması ve tartışmasını sağlayabilecek şekilde düzenlenmeli ve öğrenci mezun olduğunda güncel olaylarla ekonomi arasında bağ kurabilmesinde fayda sağlayacaktır.

Maliye bölümlerinin web sayfalarından elde edilen bilgilere göre öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı OECD ortalamasının iki katından daha fazla olması nedeniyle öğretim üyesi sayısının ülkenin ekonomik durumu göz önünde bulundurularaktan uygun bir şekilde artırılmalıdır.

Maliye bölümlerinin ders müfredatlarının hazırlanmasında bölümün temel amacının gerçekleştirilebilmesi için, kamu personeli seçme sınavında çıkan konuların ve soru sayılarının oran ve yüzdelerinin göz önünde bulundurulması bölüm amacına ulaşmada yardımcı olacaktır.Maliye bölümlerinde okutulabilecek belli başlı ders kitapları zamanla güncelliğini kaybetmesi nedeniyle mevcut ders kitaplarının yanı sıra güncel makaleler ve her dönem en az iki tane bölüm semineri düzenlenerek bu eksikliklerin kapatılması gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin bölüm yönetimine katılımının sağlanması demokrasi açısından ve öğrencilerin bölümle ilgili çeşitli konularda talep ve tepkilerinin öğrenilmesi ile öğrencilerin karar alma süreçlerine katılması açısından önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

- Albayrak, S. O.(2010). *Güçlü ve merkezi devletin yönetim bilgisi kameralizm*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, YBAD Lisansüstü Seminer Çalışmaları, No:9, Erişim Tarihi: 21 Aralık 2014, www.yonetimbilimi.politics.ankara.edu.tr,
- Altınöz, U.(2014). Egemen neoklasik iktisata eleştirel yaklaşım: post otistik iktisat ve 2008 küresel krizinin post otistik analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7, (29), 14-22
- Arın, T.(1995). Dünya’da ve türkiye’de maliye eğitimi: kamu ekonomisi konusunun kapsamı ve ders programları. *İ.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 11-12-13, 63-90
- Aktan, C.C. (2014), *Lord kenes keynesyenler ve fonsiyonalistler*. 2002, 1-4
- Aslan, Z.(2006). Üniversitelerde iktisat eğitimi üzerine bir araştırma: değişim gerekli mi?. başkent üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, <http://www.baskent.edu.tr/~kokdemir/courses/isle541/tools/ornekrapor.doc>, Ankara.
- Ataç, B. Önder İ., Turhan S.(2002) *Maliye Politikası*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir
- Ceylan, Y.(2009). Yirmibirinci yüzyılda eğitim nasıl olmalıdır. Küreselleşme Sürecinde Eğitim Sorunlarının Felsefi Boyutu, Bildiriler ve Tartışmalar, 1-3
- Coyle, D.(2012). *Enlightenment economics and institute of political and economic governance, university of manchester*, Erişim Tarihi 21 Eylül 2014, [www.http://www.stifterverband.de/oekonomie/coyle.pdf](http://www.stifterverband.de/oekonomie/coyle.pdf),
- Coyle, D.(2013). *The rediscovery of classical economics*, Erişim Tarihi: 22 Aralık 2014 www.res.org.ok
- Earle, J., Perkins, Z. W. (2013) Economic students need to be taught more than neoclassical theory, *The guardian*, 28 October 2013.
- Fırat, M.(2013). Küresel ekonomik kriz ve maliye politikalarının değerlendirilmesi. *Kadir Has Üniversitesi Uluslararası Finans Kongresi*, İstanbul, 1-22
- GİB, (2013). *Gelir İdaresi Başkanlığı Gelir Uzman Yardımcılığı Giriş Sınavı Duyurusu*, Erişim Tarihi: 5 Kasım 2014 <http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/duyurular/28122014guyrd.pdf>
- Görkem, H.(2014). Bologna sürecinde maliye bölümleri ve maliye eğitimi öğrenci görüşleri. *Journal of Life Economics*, 2014, 13-40
- Görgün, S.(1994). *Maliye Politikası*, İ.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi, İstanbul
- Kazgan, G.(2012)., 2008 Küresel krizi, nedenleri, etik ilkeleri ve iktisat eğitimi. *Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni*, Erişim Tarihi 5 Kasım 2014 <http://www.tek.org.tr/dosyalar/bunalim1.pdf>
- Krugman, P.(2009), How did economists get it so wrong. *The Newyork Times*, www.nytimes.com
- Mert, M.(2014). Alfred marshall, john maynard keynes ve iktisat ile etik ilişkisi, *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 21, 74, 87-138

Organ, İ., Öz E.(2008). Türkiye yüksek öğretim sisteminde maliye eğitiminin yeri ve sorunları.Türk Vergi Sisteminin Küresel Bağlamda Değerlendirilmesi, 23. Maliye Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, 409-436

Ördek, A.(2011). 1980’den sonra Türkiye maliye disiplininde kuramsal gelişmeler: türkiye maliye sempozyumu tebliğler çerçevesinde bir değerlendirme. *Kriz ve Maliye Düşüncesinde Değişim “İzzettin Önder’e Armağan*, Derleyenler: Abuzer Pınar, Ahmet Haşim Köse, Nihat Falay, Sosyal Araştırmalar Vakfı İktisadi İşletmesi, İstanbul, 137-215

ÖSYM. (2014). 2014-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Erişim Tarihi 2 Kasım 2014, <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2014/OSYS/Tercih/2014-OSYSKONTKILAVUZU14072014.pdf>

Pınar, A.(2013) *Maliye Politikası Teori ve Uygulama*, 6. Baskı, Ankara

Ruben, E.(2012). İktisat öğretimi üzerine bir yazın tartışması.*Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni*, 1-16

Sezgin, S.(2006).Türkiye’de maliye eğitimi ve maliye sempozyumları. Kamu Maliyesinde Güncel Sorunlar, 21. Maliye Sempozyumu, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Lara Antalya, 304-334

Şiriner, İ., Üstün, Ö., Üzmez O., Yüksel, E., Zorlu, M. (2014). Vakıf ve devlet üniversiteleri perspektifinden türkiye’de iktisat eğitimi. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 16, 57, 131-148

The Guardian. (2013). Post keynessians are staging a come back

Turner, L. A. (2014), CSEP survey of economics students: is it time for change at cambridge?, *The Cambridge Society for Economic Pluralism*

Türk, İ.(2001), *Maliye Politikası*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 14. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara